

COVID-19 KASALLIGINI BOSHIDAN O'TKAZGAN BEMORLARDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATIDA KUZATILGAN KLINIK O'ZGARISHLAR

Gulzoda Komiljonovna Dustova

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Jamoat salomatligi va Sog'liqni saqlash menejmenti
kafedrası stajyor assistenti

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda Covid-19 pandemiyasida yuzaga kelgan noxush holat va bu bilan bog'liq bo'lgan inson salomatligi ko'rsatkichlarining murakkab ahvolga tushib qolganligi ilmiy manbalar sharhidan ma'lum. Covid-19 kasalligini boshidan o'tkazgan bemorlarda og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining klinik holatini, og'iz bo'shlig'ida kuzatilayotgan o'zgarishlarni aniqlash maqsadida stomatologiya DUKda murojat qilib kelganlardan Covid-19 kasalligini boshdan kechirgan va turli shaklda ambulator, stasionar sharoitda davolangan bemorlarni tanlab oldik. Kuzatuvlarimiz natijasiga ko'ra postkovidli sindrom sifatida og'iz bo'shligida aftozli stomatit uchrash ehtimoli ko'proq. Kovid bilan kasallangan paytida tam buzilishi, qonning suyuqligiga ta'siri oqibatida ayrim bemorlarda tam bilishning buzilishi, milklar qonashi asorat sifatida qolib ketish mumkinligini kuzatdik.

Kalit so'zlar: Covid-19, postkovidli sindrom, og'iz bo'shlig'i, aftozli stomatit

KIRISH

Hozirgi kunda Covid-19 pandemiyasidan keyin yuzaga kelgan noxush holat va bu bilan bog'liq bo'lgan inson salomatligi ko'rsatkichlarining keskin holatga tushib qolganligi ilmiy adabiyotlar sharhidan ma'lum. Shu munosabat bilan aholining salomatlik ko'rsatkichlariga Covid-19 kasalligidan keyingi asoratlarning postkovidli sindrom sababli salbiy ta'sir tobora oshib borayotganini e'tiborga olib, stomatologiya sohasi kasalliklarga xususan og'iz bo'shlig'i shilliq qavatlarda bo'ladigan o'zgarishlar ularni o'zgacha xususiyat bilan stomatitlarni kechishi nisbatan tibbiy yo'nalish va qarashlarni qayta ko'rib chiqish hozirgi zamon talablariga mos masala bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti xabariga ko'ra COVID-19 virusi shiddatli ravishda dunyo bo'ylab ko'plab mamlakatlarda agressiv tarqaldi [1]. Shu munosabat bilan odamlarning salomatlik ko'rsatkichlariga Covid-19 kasalligidan keyingi asoratlarning salbiy ta'siri tobora oshib borayotganini e'tiborga olib, O'zbekiston sharoitida ko'pgina kasalliklarga nisbatan tibbiy

yo'nalish va qarashlarni qayta ko'rib chiqish hozirgi zamon talablariga mos masala bo'lib qolmoqda. Covid-19 kasalligida metabolizmning o'ziga xos o'zgarishiga va immunitet tizimining buzilishiga olib keladi buning oqibatida o'g'iz bo'shlig'i shilliq qavatida sezilari darajada salbiy ta'sir ko'rsatadi [2,5,6] SARS Covid virusi va yallig'lanishga qarshi, prokoagulyant preparatlar kasallikning davolanish kursiga patogen omillar og'iz bo'shlig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadi [2, 7]

Maqsadimiz Covid-19 kasalligini boshidan o'tkazgan bemorlarda og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining klinik holatini, og'iz bo'shlig'ida kuzatilayotgan o'zgarishlarni aniqlash.

NATIJALAR

Kuzatuvimiz ostida Samarqand viloyati Tayloq tuman tibbiyot birlashmasi Stomatologiya davlat unitar korxonasida murojat qilib kelgan bemorlar bo'lib, ulardan Covid-19 kasalligini boshdan kechirgan va turli shaklda ambulator, stasionar sharoitda davolangan bemorlarni tanlab oldik. Ma'lumotlar bevosita va anketa so'rovnoma orqali yigildi. Ma'lumotlarni yig'ishning bevosita usulida bemorlarning og'iz bo'shligi shilliq qavatidagi o'zgarishlar, tishlarning holati va milkar ko'zdan kechirildi. Ma'lumotlarimizni jamlashda excel kompyuter dasturidan foydalanib intensiv, ekstensiv ko'rsatkichlarni statistik tahlil qildik.

MUHOKAMA

Birinchi navbatda bemorlar shikoyati tinglandi. Bemorlar 45% tish yuvishda qonashi, 26% og'iz bo'shlig'ida tez tez yara paydo bo'lishi, tam buzilishi 20% shikoyat qilishgan. Yozgi amaliyot paytidan kuzatgan bemorlarimizdan stomatit tashxisi bilan murojat qilgan 58 nafar bemorni ajratib oldik. Bundan 22 erkaklar, 36 ayollar. Kontingent bo'yicha 19 nafar 18 yoshgacha, 34 nafari 18-60 yoshgacha, 5 nafari 60 yoshdan oshganlarni tashkil etdi. 31 nafar bemorlar kovidga qarshi emlash olgan. Bemorlarni og'iz bo'shlig'i ko'zdan kechirganda uyilgan chuqur yaralar ko'proq, davo murojalari qilinishiga qaramay davolanish muddati sekin kechishini kuzatdik.

XULOSA

Kuzatuvlarimiz natijasiga ko'ra postkovidli sindrom sifatida og'iz bo'shligida aftozli stomatit uchrash ehtimoli ko'proq. Kovid bilan kasallangan paytida tam buzilishi, qonning suyuqligiga ta'siri oqibatida ayrim bemorlarda tam bilishning buzilishi, milkar qonashi asorat sifatida qolib ketish munimligini kuzatdik.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Dustova G., Soxiba I. Tibbiyot oliy o'quv yurtlarida sog'lom turmush tarzi haqida ta'lim berishning o'ziga xos xususiyatlari //Евразийский журнал академических исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 754-759.

2. Dustova G. K. et al. Measures taken to prevent coronavirus infection in Samarkand region //Экономика и социум. – 2020. – №. 11 (78). – С. 102-105.
3. Dustova G. K., Kurbanov A. A. SAMARQAND VILOYATI AHOLISI ORASIDA COVID-19 KASALLIGIDAN KEYINGI BEMORLARGA KUZATILGAN KASALLIKNING ASORATI VA KASALLIKLARNING O’ZIGA XOS KECHISH XUSUSIYATLARI //Евразийский журнал медицинских и естественных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 2. – С. 186-189.
4. Ergashevna K. D. et al. The Level and Structure of the Incidence of Malignant Tumors of the Oral Cavity Among the Population of the Republic of Uzbekistan //International Journal on Integrated Education. – Т. 3. – №. 12. – С. 177-180.
5. Ergashevna, K. D., Komildzhonovna, D. G., Khakimovna, K. K., & Rahmatulloyevich, K. K. The Level and Structure of the Incidence of Malignant Tumors of the Oral Cavity Among the Population of the Republic of Uzbekistan. *International Journal on Integrated Education*, 3(12), 177-180.
6. Dustova G. K., O’rinboyev F. X. O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIBBIY SUG’URTANI JORIY ETISH BEMORLAR SOG’LIG’INI TIKLASH UCHUN ILK QADAM SIFATIDA //Involta Scientific Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 41-45.
7. Kurbanov Anvar A’lamovich, & Dustova Gulzoda Komiljanovna. (2023). AHOLI O’RTASIDA YUQUMLI KASALLIKLARNING KELIB CHIQISHI VA TARQALISHI XAVFINI KUCHAYTIRUVCHI OMILLAR. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 5(1), 9–12. Retrieved from <http://web-journal.ru/index.php/journal/article/view/520>
8. Mamasoliyeva Shokhista Abdugapparovna, Sobirov Diyorbek, & Zhabkharov Olim. (2024). THE MAIN FACTORS AND METHODS OF INNOVATION IN THE ORGANIZATION OF HEALTH CARE. *World Bulletin of Social Sciences*, 31, 45-49. Retrieved from <https://www.scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/3825>
9. Mamasolieva , S. A., & Xegay, R. O. (2024). PREVENTIVE MEASURES FOR A HEALTHY LIFESTYLE AMONG YOUNG PEOPLE IMPROVING THE EFFECTIVENESS. *GOLDEN BRAIN*, 2(5), 51-58. <https://webgoldenbrain.com/index.php/gb/article/view/70>
10. Mamasolieva Shokhista Abdugapparovna. (2024). Development of Relevant Directions For Improving Efficiency and Economic Calculation, as Well as Innovation in the Management of Medical Services. *American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences* (2993-2149), 2(2), 167–173. Retrieved from <https://grnjournal.us/index.php/AJPMHS/article/view/3040>

11. A'lamovich K. A., Komiljanovna D. G. AHOLI O'RTASIDA YUQUMLI KASALLIKLARNING KELIB CHIQISHI VA TARQALISHI XAVFINI KUCHAYTIRUVCHI OMILLAR //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 5. – №. 1. – С. 9-12.
12. Gulzoda Komiljanovna Dustova, Ruxshona Baxrillayevna Ismatullayeva ABU RAYHON BERUNIYNING “SAYDANA” ASARINING XUSUSIYATLARI // Academic research in educational sciences. 2022. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/abu-rayhon-beruniyning-saydana-asarining-xususiyaatlari> (дата обращения: 24.01.2024).
13. Rizaev J. A., Ruzimurotova Y. S., Khaydarova G. A. THE IMPACT OF SOCIAL AND HEALTH FACTORS AT WORK AND AT HOME ON NURSES'HEALTH //Вестник магистратуры. – 2022. – №. 2-1 (125). – С. 10-12.
14. Рuzимуратова Ю. Tibbiyot sohasida faoliyat ko'rsatayotgan hamshira ayollarning sog'lig'iga ta'sir etuvchi shart sharoitlar va omillar //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 4/S. – С. 270-281.
15. Shomurotovna R. Y. COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL MALADAPTATION QUALITY AND HEALTH STATUS OF NURSING //ZAMONAVIY TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLARI. – 2022. – Т. 1. – С. 47-48.
16. Shomurotovna R. Y., Ismoilovna A. M. TIBBIYOT XODIMLARINING KASBIY FAOLIYATDA SALOMATLIKKA TASIR QILUVCHI XAVF OMILLAR //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 10. – №. 3. – С. 160-164.
17. Shomurotovna R. Y., Ismoilovna A. M. SOG'LOM OVQATLANISH TAMOYILLARI //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2023. – Т. 11. – №. 3. – С. 134-137.
18. Shomurotovna R., Muminovna A. Socio-hygienic Study of the Health, Lifestyle and Working Conditions of Health Workers //Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. – 2022. – Т. 161. – №. 2. – С. 165-170.
19. Sharofitdinovna N. P., Shomurotovna R. Y. FARINGIT KASALLIGI HAMDA UNING OLDINI OLISH //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 5. – №. 1. – С. 169-174.
20. Ризаев Ж. А., Рuzимуротова Ю. Ш., Тураева С. Т. Влияние социально-гигиенических факторов труда и быта на здоровье медицинских сестер //Scientific progress. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 922-926